

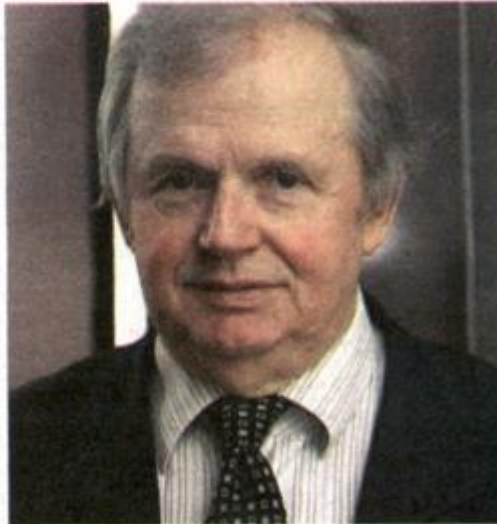

OBLJETNICA

Tisuću radova u sedamdeset ljeta

Tisuću radova u sedamdeset ljeta – Zbornik u čast Josipu Lisicu: *Dijalekti, jezična povijest i tradicija* (Sveučilište u Zadru, Matica hrvatska, Ogranak Matice hrvatske u Zadru; Zadar, 2020.)

Mnogi se od nas sa sjetom prisjećaju svojih osnovnoškolskih i srednjoškolskih profesora, a mi koji smo obrazovanje nastavili na diplomskome i poslijediplomskome studiju često oživljavamo uspomene na žive legende pojedinih fakulteta. Poprilično je neobično kad vam ne samo studij, nego i znanstvenu karijeru u velikoj

mjeri obilježi profesor koji vam nije držao nijedan kolegij, kod kojega nikad niste polagali ispit i koji vam nije bio ni u jednome povjerenstvu, a upravo jednome od takvih, Josipu Lisicu, posvećujem ove retke. Sad kad sam vam spomenuo njegovo ime, jamačno vam je cijela priča ipak malo manje neobična jer nema fakulteta, instituta ili koje druge hrvatske znanstvene ustanove u kojoj danas ne radi neki od njegovih studenata. Svaki vam od njih može ispričati neku dogodovštinu u kojoj je profesor Lisac naslovni lik. Štoviše, mnogima je od nas nadjenao nadimke, pa se tako i među slovašima kriju *Mali Mate* i *Gojko*, a tko su ta dvojica, pogađajte sami.

Profesor Lisac 23. studenoga prošle je godine navršio sedamdeset ljeta te mu je tim povodom objavljen obiljetnički zbornik pod naslovom *Dijalekti, jezična povijest i tradicija*. Urednici su zbornika, koji broji 886 stranica, akademik Josip Bratulić, Gordana Čupković i Josip Galić, simbolički predstavnici starijega, srednjega i mlađega naraštaja hrvatskih filologa, pa iako smo još daleko do oblikovanja neke konačne sinteze Lišćeva opusa, zbornik s 49 radova, koje su napisala 54 domaća i strana jezikoslovca s osam sveučilišta, od čega četiri hrvatska (Rijeka, Split, Zadar i Zagreb), dva bosanskohercegovačka (Mostar i Sarajevo) te po jednoga američkog i talijanskog (Kansas i Chieti – Pescara), pet filoloških instituta (po dva hrvatska i ru-

ska te jedan srpski) i iz različitih ustrojbenih jedinica HAZU-a, istinski je pokazatelj njegove uloge u hrvatskome jezikoslovlju i slavistici uopće. Na kraju se zbornika donose još kraći životopis i opširna bibliografija (od čak 47 stranica) koja obuhvaća 993 jedinice: 14 autorskih te 20 uredničkih i priređivačkih knjiga, 279 znanstvenih rasprava, 6 dijalektoloških zemljovida i 674 stručna rada.

Dijalektološki dio zbornika obuhvaća radove iz područja dijalektne leksikografije (medimurskim se leksikom tako pozabavio Đuro Blažeka, a leksikom Rahovca kod Poreča Goran Filipi i Vlado Jurcan) i frazeologije (Marina Bratović i Silvana Vranić obradile su frazeme u Klani kod Rijeke), labinsku nam je cakavicu na primjeru pjesništva Zdenke Višković Vukić približila Ivana Nježić, značajke vukomeričko-pokupskoga dijalekta kajkavskoga narječja, kojim, među ostalim, govore i Hrvati na potresom pogodenoj Banovini, opisuje Mijo Lončarić, Nikola Benčić donosi promišljanja o gradišćansko-hrvatskim govori-ma, a odsječak etimološko-leksikografskoga prikaza južnočakavskoga leksika morske faune u sjevernoj Dalmaciji podastiru Nikola Vuletić i Vladimir Skračić. Naputke je za dijalektološka istraživanja Stjepana Ivšića prikazao Josip Bratulić.

Pod odrednicu bi se jezična povijest mogli svrstati etimološki radovi poput etimoloških crtica o riječi urnebes Ranka Matasovića odnosno rahomeća Milana

Mihaljevića, rad o promjeni -l > -o/-a u zapadnojužnoslavenskim govorima Marca L. Greenberga te rad iz područja povijesnoga naglasoslovlja Mate Kapovića o retrakciji neocirkumfleksa u čakavskome narječju.

Jezična povijest i tradicija prožimaju se u radovima o jezičnim značajkama pojedinih autora i djela. U prvu bi se podskupinu mogli svrstati radovi o fra Josipu Banovcu (Vuk-Tadija Barbarić), isusovcu Jurju Mulihu (Željka Brlobaš), Antunu Paskoju Kazalija (Sanja Zubčić), Jasni Vugi (Boris Kuzmić), Pavlu Tijanu (Božidar Petrač), talijanskomu renesansnom polihistoru duvanjskoga podrijetla Giuliju Camillu Delminiju (Ennio Stipčević), Ivanu Meštoviću (Anđela Milinović-Hrga), Marcelu Kušaru (Lada Badurina i Ivo Pranjković prikazali su njegove rasprave s dubrovačkim srbokatolicima, a Vjekoslav Čosić pozabavio se njegovim djelovanjem u Zadru). Drugoj skupini radova pripadaju rasprave Anice Vlašić-Anić (*Slovo premudrosti Akirovčevé*), Stjepana Damjanovića (*Misal po zakonu rimskoga dvora*), Ivica Vigata (glagoljični zapis u *Spisima Ninske biskupije*), Josipa Galića (zadarsko prikazanje o Juditi), Sanje Holjevac (*O svetoj Stošiji mučenici, svetom Dunatu biskupu i svetom Šimunu proroku*), Dubravke Sesar (prijevodoslovni prijepori u vezi s Krležinim *Baladama Petrice Kerempuha*) i Marijane Tomelić Čurlin (*Libbar Pavla Karstulovich*). Sintaksu je humoru u dramama Marina Držića i Tituša Brezovačkoga razradila Dijana Stolac, a hrvatskim dopreporodnim gramatikama kao priručnicima za učenje hrvatskoga kao stranoga jezika posvetile su se Marijana Horvat i Barbara Štebih Golub. Poimanje ilirskoga jezika Danca Christiana Friedricha Temlera u XVIII. stoljeću raščlanila je Persida Lazarević de Giacomo. Hrvatski su tradicijski adventski i božićni ophodi te običaji namijenjeni djeci bili predmetom zanimanja Marka Dragića.

U užemu su smislu izvan odrednica sadržanih u naslovu zbornika ostali onomastički radovi Helene Dragić (o toponimima Hutovo i Mostarsko blato) i Domagoja Vidovića (o osobno imenu Josip) te radovi u kojima se primjenjuju suvremeni jezikoslovni pristupi poput rada o konceptualnoj i interferencijskoj strukturi pojma moralnost u hrvatskome jeziku Kristine Štrkalj Despot te prijedložnoj svezi *vrh* + genitiv Gordane Čupković. Sposobnošću se cjeloživotnoga čitanja bavio Danko Plevnik, zadarskim kazalištem lutaka na početku XXI. stoljeća Teodora Vigata, a odnosom filozofije i jezika na primjeru pojma vode u Bibliji Ante Periša.

U zborniku su zastupljeni i radovi iz područja drugih slavistika. Tako je Andrej N. Soboljev razgraničio torlački dijalektni kompleks na srpsko-bugarško-makedonskome području, Senahid Halilović iznio prikaz razvoja dijalektologije u Bosni i Hercegovini (u čemu su hrvatski dijalektolozi imali i imaju velike zasluge), Slobodan N. Remetić predočio nam je neke značajke govora istočnobosanskih Era, Marina Jurišić posvetila se glagolu izumiti u značenju zaboraviti u srpskim govorima, Marina Radčenko raspravljala je o ekspresivnosti naslova u ruskome tisku, a

Tatjana Ivanovna Vendina izvijestila nas je o radu na *Općeslavenskome lingvističkom atlasu* i novim smjerovima u slavenskoj dijalektologiji.

Izravno su znanstvenim opusom Josipa Lisca potaknuti radovi Mirjane Crnić Novosel i Marije Malnar Jurišić *Gorski kotar u djelima Josipa Lisca*, Kornelije Kuvuč-Levačić *Josip Lisac u hrvatskoj književnosti XIX. stoljeća*, Ivana Magaša *Josip Lisac i govori zadarskoga područja* te Cvijete Pavlović *Filologija i književnost: Josip Lisac kao priređivač rukopisa Jakova Pletikose Putovanje k Jeruzolimu god. 1752*. U njima su određeni glavni zemljopisni (Gorski kotar i Zadar) i znanstveni topisi (dijalektologija, povijest jezika i raznorodna jezična baština) Liščeve znanstvene karijere, ali i njegovi ustrajni pokušaji osvještavanja i prosvještavanja puka (što se najbolje razabire iz njegova neumorna rada u zadarskome ogranku Matice hrvatske).

Raznorodnost (od dijalektologije i onomastike preko povijesti jezika i suvremenih jezikoslovnih teorija do književnosti i filozofije) i istodobna specifičnost tema (određivanje položaja torlačkoga narječja na slavenskome jugu), odnos slavenstva i romanstva (u kojemu slavenstvo preteže jer je kroatistika ipak grana slavistike, ali romanstvo, jer su Hrvati jedini slavenski narod koji se ne samo prostorno i gospodarski, nego i kulturno sljubio s Mediteranom, nije zanemareno) na hrvatskome jezičnom prostoru, radovi o hrvatskim iseljeničkim skupinama, rasprave o starim i novim piscima hrvatskim te pogled u susjedno i svekoliko slavenstvo ne govore samo o zborniku, nego i o rasponu tema kojima se bavio i obzorjima koje je u svojih gotovo pedeset godina javnoga djelovanja širio profesor Lisac. Pritom je vrlo važno istaknuti kako je, športskim rječnikom rečeno, profesor Lisac uvijek otvarao prostor pomlađivanju momčadi svjestan činjenice, čega mnogi istinski velikani nisu bili, da nitko nije vječan te da će kroatistika i slavistika postojati i kad nikoga od nas ne bude. Upravo stoga ovaj zbornik ne nosi samo odrednicu jučer (pri čemu će Vama, dragi čitatelji, posebno zanimljive biti misli jednoga Danca o „ilirskome jeziku“, ali i njegovo razlikovanje Hrvata i Srba te priča o mletačkome filozofu duvanjskih korijena) i danas (opisi različitih hrvatskih govora i pojava), nego je ujedno zalag za sutra jer su u njemu sadržani radovi u kojima su primijenjeni suvremeni jezikoslovni pristupi i otvorena nova istraživačka obzorja te radovi pripadnika mlađega naraštaja filologa. Ujedno je ovaj zbornik pokazatelj kako je svaki pokušaj razdvajanja jezika od jezika pripadne književnosti, što se u ovome vremenu razbijanja svega na atome, neprestano čini, osuđen na propast. Na koncu, budući da je znanstveni put profesora Lisca daleko od kraja, poželimo mu ponajprije dobro zdravlje te ostvarenje svih znanstvenih i životnih ciljeva. Osobno, pak, imam i jednu sebičnu želju – da me nastavi istodobno zabavljati i poučavati svojim zagonetkama kojima mi jasno poručuje da me nitko, ništa i ni u koje doba ne smije iznenaditi. ✎

Dr. sc. Domagoj VIDOVIĆ